

İHRACATA DAYALI BÜYÜME NE GETİRİR?

Aydınlık Gazetesi, 24 Eylül 2018

Yıldırım Koç

Ekonomik büyüme ve kalkınma, üretimin artırılması iyidir. Ancak bu süreçte dikkat edilmesi gereken bazı noktalar var.

1970'lere kadar uluslararası işbölümünde, gelişmiş kapitalist ülkeler sanayi mallarını üretir ve azgelişmiş ülkelere satardı. Azgelişmiş ülkelerin göreviyse hem bu sanayi mallarına pazar sağlamaktı, hem de bu malların üretimi için gerekli olan hammaddeleri satmaktı.

1946-1973 dönemi olarak belirlenebilen kapitalizmin altın çağında sermaye birikimi arttı, ulusötesi şirketler oluştu. Gelişmiş kapitalist ülkelerde işgücü maliyetleri de yükseldi.

Ulusötesi şirketler, taşımacılık ve iletişim alanlarındaki büyük gelişmelerden yararlanarak, 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren üretimi küresel düzeyde gerçekleştirmeye ve yönetmeye başladılar. Dünyada yeni bir işbölümü gündeme geldi. Öncelikle emek-yoğun sektörlerden başlayarak, imalat sanayi üretimi Çin Halk Cumhuriyeti'ne ve azgelişmiş ülkelere kaydırılmaya başlandı. Azgelişmiş ülkeler, ulusötesi şirketlere vergi avantajları sağladılar; işçilik giderlerini olağanüstü düzeyde düşürerek sermaye çekmeye çalıştılar. Turgut Özal'ın Japon sanayicilerine yaptığı çağrı hatırlardadır. Burada ücretler düşük, bundan yararlanın, diyordu. Üretim ve ihracat artırıldı; ancak bunun faturasını, 1983-1989 döneminde satınalma güçleri yarıdan aza ve bazı durumlarda 12 Eylül öncesindeki ücretlerin yüzde 36'sına gerileyen işçiler ödedi.

İŞÇİLERİN TEPKİSİ SERT OLDU

24 Ocak istikrar programı, ihracata dayalı büyüme veya sanayileşme stratejisinin hayata geçirildiği ilk adımdı. Amaç ihracatı artırmaktı. İhracatı artırmanın tek yolu, işgücü maliyetlerini düşürmektir. Türkiye'deki sanayiciler kredi maliyetini, enerji fiyatını ve diğer girdilerin fiyatlarını düşüremiyordu. Oynayabilecekleri tek değişken, işgücü maliyetleriydi. Üretimin ve ihracatın artırılabilmesi için işçi sınıfı hedefe kondu.

Ancak 1980 yılında 24 Ocak istikrar programı sonrasında grevlerde büyük bir artış görüldü. 25 Ocak 1980 tarihinde yalnızca 6414 işçi grevdeydi. 27 Haziran 1980 tarihinde ise grevdeki işçi sayısı 57 bini aşmıştı. 1980 yılının ilk sekiz ayında 131 bin işçinin grevleri ertelendi. Bu dönemde yürürlükte bulunan mevzuata göre, erteleme süresi sonunda greve çıkma hakkı doğuyordu. 12 Eylül darbesi grevleri yasaklamasaydı, 1980 yılında greve çıkan işçi sayısı 200 bini bulacaktı. 5 Eylül 1980 tarihinde 53.644 işçi grevdeydi. Bu işçiler 15 Eylül günü işbaşı yaptılar.

12 EYLÜL NİÇİN YAPILMIŞTI?

12 Eylül darbesinin en önemli nedeni, İran'ın Humeyni yönetimine girmesi sonrasında kapatılan Amerikan üslerinin yerine Türkiye'de faaliyetleri 1975 Temmuz'unda durdurulmuş ve daha sonra ancak kısmen açılmış olan üslerin faaliyete geçirilmesiydi. Buna Bülent Ecevit de (1978-1979), Süleyman Demirel de (1980) izin vermedi. İkinci nedense, 24 Ocak kararlarının uygulanmasıydı. Kenan Evren, 12 Eylül gibi sıkı bir askeri rejim olmasaydı, 24 Ocak kararları uygulanamazdı, dediğinde haklıdır.

İHRACATA DAYALI BÜYÜME VE İŞÇİ EYLEMLERİ

Şimdi yeniden ihracata dayalı bir büyümeden söz ediliyor. Bu yıl sonundan itibaren yüzbinlerce işçinin toplu sözleşme görüşmeleri başlıyor. Enflasyon oranının hızla yükseldiği koşullarda bu görüşmeler çok sert geçeceğe benziyor. Eğer ihracata dayalı büyüme konusunda dayatmalar gündeme gelirse, Türkiye'de işçi eylemlerinin çok daha sertleşeceğini söyleyebiliriz.

Derinleşen ekonomik kriz, işçi eylemlerini yaygınlaştırıyor. Bir de krizden kurtulmak umuduyla ihracata dayalı bir büyüme stratejisi benimsenirse, seyreyleyin siz gümbürtüyü.